

21. YÜZYILDA YORGAN SANATINDA KULLANILAN TEKNİKLERİN GİYSİ TASARIMINA YANSIMALARI

REFLECTIONS OF TECHNIQUES USED IN QUILTING ART IN THE 21ST CENTURY ON FASHION DESIGN

Çiğdem ERTİKİN*

ÖZ: Yorgan, geleneksel el sanatlarımız arasında önemli bir yere sahiptir. İpek, ipek saten gibi kıymetli kumaşların tercih edildiği, pamuk, yün gibi elyafların dolgu malzemesi olarak kullanıldığı bu sanatın süslemesinde kullanılan bitkisel veya geometrik motiflerden oluşan yüzeylerin şekillendirilmesi emek, sabır ve ustalık gerektirmektedir. Geçmişte el emeğinin hâkim olduğu bu sanat, günümüzün hızla değişen moda algısı nedeniyle artık teknolojik yöntemlerle seri bir şekilde üretilmektedir. Zaman içerisinde bu sanata ilgi azalsa da günümüzde çağdaş sanat alanında birçok sanatçının bu tekniği kullandığı görülmektedir. Yorgan sanatının çağdaş sanat alanında ilham kaynağı olmasının yanı sıra, çağdaş giyim tasarımında da benimsendiği görülmektedir. Bu çalışma, yorgan sanatına ait tekniklerin 21. yüzyıl çağdaş giysi tasarımında nasıl uygulandığını ve çağdaş giysi tasarımına olan katkısını göstermeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda betimsel durum analizi yöntemiyle yorgan sanatının tarihsel gelişimi, çağdaş sanatçı çalışmaları ve giysi tasarımında kullanımı incelenmiştir. Bu bağlamda seçilen markaların tasarımlarında kullanılan yorgan sanatı teknikleri sınıflandırılmış ve analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, bu sanatın çağdaş moda tasarımında hem görsel hem de kültürel bir değer olarak varlığını sürdürdüğünü göstermektedir. Yorgan sanatının geleneksel teknikleri ile çağdaş tasarım anlayışının birleştirildiği, böylece özgün ve yaratıcı giysi tasarımlarının ortaya çıktığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Yorgan, Yorganlama, Moda, Tasarım

ABSTRACT: *Quilting occupies a prominent position within the realm of traditional crafts. This art form traditionally employs valuable fabrics such as silk and silk satin, with filling materials like cotton and wool, while the surface embellishment, consisting of floral or geometric motifs, demands a high level of skill, patience, and expertise. Historically characterized by manual craftsmanship, quilting has transitioned to mass production through technological advancements in response to the rapidly evolving dynamics of contemporary fashion. Although interest in this art has waned over time, it continues to persist in contemporary contexts, often reinterpreted through the lens of contemporary art and design. Notably, Robert Rauschenberg's 1955 artwork "Bed", created using quilting techniques, represents a pivotal contribution to contemporary art and has served as an inspiration for numerous artists and designers. In addition to being a source of inspiration in the field of contemporary art, quilt art is also seen to be adopted as a form of creative expression in contemporary fashion design. This study aims to investigate how the techniques associated with quilting have been contemporized within the fashion paradigms of the 20th and 21st centuries. Specifically, it examines the incorporation of*

* Dr. Öğr. Üyesi-İstinye Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü/İstanbul-cigdemertikin@gmail.com (Orcid: 0000-0002-2039-6335)

materials, motifs, and techniques from this traditional craft into Western garment design. The analysis will be substantiated with visual representations to provide comprehensive insights into the intersections between quilting and contemporary fashion.

Keywords: Culture, Quilting, Quilting Techniques, Fashion, Design

Giriş

Yorgan kelimesi, İngilizcede "quilt" olarak karşılık bulur ve Latince "culcita" kelimesinden türetilmiştir. Kelime, "dolgu torbası, yatak veya minder" anlamına gelmektedir. İngilizceye ise Fransızca "cuilte" kelimesi üzerinden geçmiştir (Roach, 2006). Türk kültür tarihinde yorgan, önemli bir etnolojik malzeme olarak kabul edilir ve en eski kelimelerden biridir. İlk olarak Orta Asya'da kullanılan bu kelimenin "sarmak" anlamına geldiği düşünülmektedir. Türkçe yazıtlarda Uygurlar tarafından "yogurkan" olarak kullanılmaktadır (Gülensoy, 1995). Batıya doğru yayılırken kelime "yogurkan" ve "yovurkan" gibi farklı biçimlere bürünmüş, zamanla "yör" kökünden türetilen "yörge" haline dönüşmüştür (Eyüboğlu, 1991). Türk kültüründe yorgan, genellikle örtünme amacıyla kullanılan geniş bir örtüyü tanımlamaktadır. Uyku sırasında üzerini örtmek için kullanılan bu ürün, aynı zamanda kadın giysileri ve çoban kıyafetleri için de bir isim olarak kullanılmıştır (Gülensoy, 1995).

Tarih boyunca kullanım önceliği fiziksel koruma ve yalıtım sağlamasıdır. Kullanım amacına ve iklim koşullarına bağlı olarak, yün, pamuk ve kuş tüyü gibi çeşitli dolgu malzemelerinin iki kumaş katmanı arasına dikilmesiyle üretilmiştir (Ögel, 1985). Aynı zamanda bu teknikle üretilen kumaşların yüzeyine farklı dikişler ve desenler uygulanarak estetik bir görünüm kazandırılmıştır. Dünya genelinde yüzyıllardır kullanılmakta olan yorganın tarihinin M.Ö. 3400'e kadar uzandığı tahmin edilmektedir (URL-12). Yorgan sadece yatak örtüsü olarak değil, aynı zamanda duvar süsü veya soğuktan koruma sağlayan dekoratif bir ürün olarak da kullanılmaktadır (Breneman, 2003). Örneğin, Sibirya'daki İskit mezarında bulunan, M.Ö. 100 ile M.S. 200 yılları arasında olduğu tarihlenen hayvan motifli halı, bu teknikle oluşturulmuştur (Colby, 1971: 5-6). Antik Mısır kalıntılarında yorgan görünümlü kabartmalara rastlanmaktadır. Ayrıca İpek Yolu ticaret yollarında yer alan Budist tapınaklarında çeşitli örnekler ulaşılmıştır (Fall, 2006). Çin'de ise hem sıcaklık sağlamak hem de savaşta koruma amacıyla kıyafetlerde kullanılmıştır (Roach, 2006). Orta Çağ Avrupa'sında şövalyeler tarafından benimsenmiş ve soğuk iklimlerde kadınların eteklerine ek katmanlar eklenerek soğuktan korunmaları sağlamıştır (Hultgren, 1994). Bunun yanı sıra, birçok antik göçebe topluluğun çadırlarının bu teknikle oluşturulduğu bilinmektedir (Fall, 2006). Bu süreç içinde yorgan, çevresel koşullar ve toplumsal kültürel özelliklere göre şekillenerek geleneksel bir nitelik kazanmıştır. Dünyadaki birçok kültürde yorgan yalnızca gündelik kullanım için değil, aynı zamanda evlilik, çeyiz, sünnet ve loğusalık gibi özel günler için de hazırlandığı

bilinmektedir. Bazı kültürlerde sosyal etkileşim açısından toplumda önemli bir yere sahiptir. Örneğin Amerika'da evlenmeye hazırlanan genç kızların bir araya gelerek yorgan diktığı, "bee" adı verilen bir gelenek bulunmaktadır. Victoria & Albert Müzesi'nde sergilenen "Gelin Yorgani" isimli eser bu geleneğe örnek olarak gösterilebilir (Bk. resim 1). Eser üzerinde yer alan güneş ve güneş ışınları motifleri, başlangıç ve yenilenme gibi sembolik anlamlar taşımaktadır (URL-1).

Resim 1: John Haldeman ve Anna Reigart için yapılmış 'Gelin Yorgani', 1846 (URL-1).

Günümüzde hızla değişen moda algısı ve teknolojik gelişmeler, geleneksel yorgan sanatına olan ilgiyi azaltmış gibi görünse de bu sanat, çağdaş sanat dünyasında yeniden yorumlanmaktadır. Örneğin, çağdaş sanat alanında Robert Rauschenberg'in "Bed" adlı eseri, birçok sanatçıya ilham kaynağı olmuştur.

Geleneksel bir tekstil yüzey uygulaması olarak bilinen yorgan sanatına ait teknikler, giyim tasarımında da çokça kullanılmaktadır. Bu çalışma, 21. yüzyıl çağdaş giyim tasarımında yorgan sanatı tekniklerinin nasıl kullanıldığını göstermeyi amaçlamıştır. Görsellerle desteklenen bu çalışma, yorgan sanatı tekniklerinin çağdaş giysi tasarımına olan katkısını göstermeyi hedeflemiştir. Bu amaç doğrultusunda betimsel durum analizi yöntemiyle yorgan sanatının tarihsel gelişimi, çağdaş sanatçı çalışmaları ve giysi tasarımında kullanımı incelenmiştir. Alan yazın taramasıyla, çağdaş giyim tasarımında farklı ifade ve yorumlara sahip tasarımcılar ve markalar belirlenmiş, yorgan sanatı teknikleriyle oluşturdukları tasarımlar incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda, yorgan sanatının çağdaş giyim tasarımında hem görsel hem de kültürel bir değer olarak varlığını sürdürdüğünü göstermiştir. Geleneksel tekniklerin modern tasarım anlayışıyla birleştirildiği tasarımların, özgün ve yaratıcı giysi tasarımlarının ortaya çıkmasına olanak sağladığı görülmüştür. Yorgan sanatının zengin malzeme, renk, doku ve motif çeşitliliğiyle geleneksel tekniklerin çağdaş giysi tasarımında özgün kompozisyonlarla yeniden yorumlanmasına olanak tanıdığı ve bu durumun kültürel mirasın modern tasarım dünyasında yaşatılmasına katkı sağladığı gözlemlenmiştir.

Türk Kültüründe Yorgan

Eski Türklerde "yüng" veya "yung" olarak adlandırılan yün, tekstil alanında ilk kullanılan hammaddelerden biri olup halı, kilim, battaniye gibi

kalın dokumaların yanı sıra ince kumaşlar ve örgü üretiminde kullanılmaktadır. Yorgan yapımında kullanılan yün ise yıkanmış ve tiftiklenmiş ham yündür. Yorgan yapımı, Türk geleneksel tekstil sanatının bir parçası olmuş ve uzun yıllar boyunca gelişmiştir. Türklerde yorgan sanatının gelişimi, yerleşik hayata geçiş dönemlerine denk gelmekte olup, geleneksel süsleme sanatları arasında uzun bir gelişme süreci yaşamıştır. Yerleşik yaşamın başlamasıyla tarım faaliyetleri gelişmiş ve bu süreçte pamuk yetiştiriciliği de başlamıştır. Bu süreçte dokuma sanatı ilerleyerek üretimde büyük ölçüde pamuk kullanılmaya başlanmıştır (Yardımcı, 2008). Özellikle Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde, yorgancılık mesleği önemli bir yere sahip olmuş ve üretim teknikleri büyük ölçüde geliştirilmiştir. Zamanla yapım yöntemleri gelişmiş, farklı desenler ve motifler kullanılmaya başlanmıştır. Doğadan elde edilen çeşitli boylarla kumaşlar boyanmış, bu sayede yorganlar süsleme açısından çeşitlendirilmiş ve daha zengin bir görünüm elde edilmiştir (Yardımcı, 2008). Kumaş yüzeyi genellikle motiflerle süslenir ve farklı iğnelerle işlenmektedir.

Resim 2: Nakkaş Osman'ın (16. yy) "Hünername'de Yer Alan Bir Minyatür (Duman, 2007).

Osmanlı döneminde yerli ve yabancı gezginlerin notları, minyatürler ve saraya ait kaynaklardan bu sanata dair bazı bilgilere ulaşmak mümkündür (Gümüser, 2018). 16. ve 17. yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu döneminde genellikle atlas, kadife gibi kumaşlar kullanılmıştır. Bu kumaşlar üzerine çeşitli motifler işlenmiştir (Bk. Resim. 3.) Değerli taş altın ve gümüş tellerle süslenmiş olanlarının saraylarda, konaklarda kullanıldığı bilinmektedir. Ayrıca özel törenler ve ritüeller için de kullanılan önemli öğeler arasındadır (Erkmen, 1986). Osmanlı İmparatorluğu döneminde işleme sanatı genel olarak diğer sanat dallarıyla birlikte büyük bir gelişim göstermiştir (Köksal, 1995). Osmanlı dönemi yorganları, zengin dokuları, süslü motifleri ve değerli malzemelerle bezenmiş yüzeyleriyle dikkat çeken özel eserlerdir. Bunlar hem görsel açıdan estetik bir zenginlik sunmuş hem de kullanıcılara lüks ve konforlu bir deneyim sağlamıştır. Türklerin bu sanatta kullandıkları teknikler, bilgi ve tecrübenin getirdiği ustalıktır. Osmanlı dönemine ait yorganlar müzelerde sergilenmekte ve tarihî değerleriyle önemli bir kültürel miras olarak korunmaktadır.

Günümüzde yorgan sanatı sadece geleneksel yorgan üretiminde değil, aynı zamanda çağdaş sanat ve moda tasarımında da kullanıldığı görülmektedir. Bu sanat, motiflerin, kumaş seçiminin ve uygulama

teknığının zenginliği sayesinde tasarımların oluşturulmasında bir kaynak olarak hizmet etmektedir.

Yorgan Sanatı Teknikleri: Yorganlama, Kırkıyama ve Aplike

Tüm dünyada yorgan, kültürel ve sanatsal bir öge olarak gelişme göstermiştir. Bu ülkeler arasında Uzak Doğu'dan Çin ve Japonya'nın kendine has teknikler ürettikleri ve bu ürünleri sektörleştirdiği görölmektedir. Her kültürde kendine yer bulan bu sanat benzerlikler gösterse de yüzeye uygulanan dikiş tekniği, oluşturulan motif ve kompozisyon gibi farklılıkları barındırmaktadır (Kaya ve Ergenekon, 1992).

El işçiliği veya makine ile üretilen "Quilt Hawaii", "Sashiko" ve "Trapunto" gibi yöntemler en bilinen örnekler arasındadır (URL-1). Farklı kültürlerde farklı teknikler kullanılıyor olsa da temel süreç genellikle altı aşamada gerçekleşir: Çatı çatma, dolum, teyel, dövme, desen çizimi ve dikim. Bu süreçte ilk adım olan çatı çatma, kumaş yüzeylerinin bir araya getirilmesini sağlamaktadır. İkinci adım hazırlanan katmanın içine dolgu malzemesi yerleştirilmesidir. Motiflerin sabit kalması için yüzey teyellenmesi ve dolgunun eşit dağılımı için dövme işlemi yapılmalıdır. Ardından desen yüzeye çizilir ve son olarak dikiş işlemi gerçekleştirilmektedir. Yapım süreci kullanılan malzeme ve tasarım özelliklerine bağlı olarak çeşitlenmektedir. İncelik ya da kalınlık gibi özelliklere göre farklı dikiş teknikleri tercih edilmektedir. Yorgan sanatı teknikleri; yorganlama, kırkıyama ve applike olmak üzere üç başlık altında incelenebilmektedir.

Resim 3: (soldan sağa) Osmanlı İpek Yorganı ve Celalettin Akyüz'den "Güneş" Motifli Yorgan (Duman, 2007).

Yorganlama tekniğinde birden fazla kumaş katmanı bir araya getirilerek dikilmektedir. Çift taraflı olarak dikilen ve aralarına dolgu malzemesi yerleştirilen kumaş katmanları düzenli dikişlerle sabitlenir. Bu teknik, kumaşların hem sabitlenmesini hem de dekoratif desenler oluşturulmasını sağlamaktadır (Lam, 2013). Bu işlem yüzeyde sade bir görünüm sağlayan desenler oluşturmaktadır (Hall ve Kretsinger, 2015). Osmanlı saray giyiminde, özellikle soğuktan korunmak amacıyla üretilen kışlık kaftanlarda bu tekniğin kullanıldığı bilinmektedir (Ok, 2015) (Bk. Resim 4). Sadece yatak örtüleri veya dekoratif ürünlerde değil, aynı zamanda giyim tasarımında da kullanılan bu teknik, Avrupa'da köklü bir

geçmişe sahiptir. 18. yüzyılda Avrupa'da oldukça yaygınlaşan bu yaklaşım, 21. yüzyıl moda tasarımcılarına da ilham kaynağı olmuştur. Günümüzde söz konusu teknik, birçok sanatçı ve tasarımcı tarafından kullanılmakta ve farklı yorumlarla uygulanmaktadır. Bu yöntem geleneksel ile modern arasında bir köprü kurarak tasarım dünyasında çok yönlü bir ifade biçimi sunmaktadır.

Resim 4: Yorganlama Tekniğiyle Oluşturulmuş bir Osmanlı Sultan Kaftanı, Topkapı Sarayı Müzesi (URL-2).

Kumaş parçalarının bir araya getirilmesiyle oluşturulan kırkyama tekniği farklı kültürlerde kendine uygulama alanı bulmuş önemli bir yöntemdir (Şahin, 2000). Bu teknik, farklı renk ve desenlerdeki kumaşların birleştirilerek desenler oluşturmasını sağlar. Günümüzde yalnızca kumaş parçaları değil, eskimiş giysi ve ev tekstili ürünlerinden elde edilen malzemeler yorgan yapımında kullanılmaktadır. Tarihsel olarak, bu tekniğin ekonomik nedenlerle ortaya çıktığı, ailelerin giysi artıklarını birleştirerek bu malzemeleri yeniden değerlendirdikleri bilinmektedir. Bu tekniğin Anadolu'da Selçuklu dönemine kadar uzanan örnekleri bulunmaktadır (İmer, 2001). Türkiye'de "parça birleştirme" veya "kırkpare" olarak adlandırılan bu teknik, dünyada "patchwork" adıyla bilinmektedir. 18. yüzyılın ortalarından itibaren Avrupa'da çok renkli nakış süslemeleri ve baskılı pamuk kumaşların kullanıldığı örnekler yaygınlaşmıştır. Avrupa'da öne çıkan tekniklerden biri olan "Madalyon stili", merkezde büyük bir motif veya desenin yer aldığı ve çevresinin daha küçük, düzenli parçalarla çerçeveselendiği bir tasarım biçimidir (Bk. Resim 5). Bu stilde merkezde yer alan madalyon, genellikle geometrik desenlerin türevleriyle süslenmektedir (Gwinner, 1987). Renkli ve canlı desenlere sahip bu teknik, farklı kumaşların düzenlenip dikişle birleştirilmesiyle benzersiz ve görsel açıdan zengin bir yüzey oluşturmaktadır.

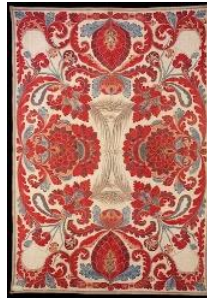

Resim 5: Kırkyama Yatak Örtüsü Örneği, 1690 - 1720, Kent, İngiltere (URL-3).

Farklı renk ve desenlerde kesilmiş kumaşların bir araya getirilerek kumaş yüzeyine uygulanmasıyla oluşturulan applike tekniği (Kaya & Ergenekon, 1992), yorgan sanatında öne çıkan tekniklerden biridir. Bu teknikte, kumaşlar yüzeye yerleştirilir, dikişle sabitlenir ve bir desen oluşturulur. Ardından, farklı renklerdeki kumaşlar, dikiş tekniğiyle sıkıca tutturularak eklenir (Gönül, 1973).

Teknik, çoğu zaman yorganlama veya kırkyama teknikleriyle karıştırılsa da kendine özgü dikiş yöntemleri ve tarihsel gelişimiyle bu tekniklerden ayrılmaktadır. Applike, temel olarak bir kumaş parçasının üzerine başka bir kumaş parçasının dekoratif amaçla dikilmesiyle yapılmaktadır. Bu teknik, düz desenlerin yanı sıra figüratif ve soyut desenler oluşturmak için de kullanılabilir. Geleneksel el sanatları arasında önemli bir yere sahip olan bu teknik, farklı kültürlerde farklı uygulamalarla karşımıza çıkmaktadır. Arkeolojik kazılarda, Hunlar'a ait eyer örtülerinde, keçelerde ve deri işlerinde bu tekniğin izlerine rastlanmıştır (Diyarbakirli, 1972: 79). Örneğin İngiltere'de, kesilen kumaş parçalarının birbirine, "whipstitch" olarak adlandırılan dikiş tekniğiyle birleştirilmesi yaygındır (URL-1). İran'ın "vitray stili" veya "Celtic applikesi" dünya genelindeki geleneksel tekniklerle benzerlikler taşımaktadır (Dıvrak, 2010). Türk kültüründe bu teknik 'oturtma' ve 'kertme' olarak adlandırılmıştır. Oturtma tekniğinde motif oluşturmak için kumaş yüzeyinde oyma işlemi yapılır ve bu boşluğa farklı bir kumaş yerleştirilir. Kertme yönteminde ise geometrik formlar gizli dikişlerle yüzeye sabitlenmektedir.

Resim 6: Applike Tekniği ile Oluşturulan Yatak Örtüsü, 1700 – 1750, Hindistan, Victoria and Albert Museum, London (URL-1).

Çağdaş Yorgan Sanatı Sanatçıları

Kumaş yüzeyine uygulanan applike, kırkyama ve yorganlama tekniklerin neredeyse her kültürün geleneksel el sanatlarında kendine yer bulduğu görülmektedir. El sanatları zamanla birçok etkenden zarar görek değerini kaybetmiş ve bazıları tümüyle ortadan kalkmıştır. Ancak bazı el sanatları günümüzde farklı üretim biçimleriyle varlığını sürdürmektedir. Geleneksel tekstil sanatları, lif sanatı adı altında yeniden keşfedilerek günümüzde kullanılmaktadır. Teknolojik gelişmeler, yeni elyaf türleri, baskı

teknikleri ile sanat ve tasarım alanındaki ilerlemeler, tekstil ve moda tasarımı üzerinde de önemli etkiler yaratmıştır (Öngen, 2016).

19. yüzyılın sonlarından itibaren düşük sanatlar olarak kabul edilen bazı el işi teknikleri, Arts and Crafts Hareketi ile el işçiliğini yeniden canlandırılmış ve bu sayede 20. yüzyılda tekrar sanat olarak tanımlanmaya başlamıştır. 1955 yılında Robert Rauschenberg tarafından yapılan "Bed" (Bk. Resim 7) adlı çalışmasıyla birlikte, yorgan tarihinde ilk kez bir çağdaş sanat eseri olarak ele alınmıştır. Geleneksel tekstil ve zanaat teknikleri, 1960'lı yıllardan itibaren çağdaş sanatçıların daha fazla ilgisini çekmiştir. Yorgan sanatı teknikleri geliştirilerek, çok çeşitli tekstil sanat alanında kullanılmıştır. Yüzyılın sonuna gelindiğinde, Tracey Emin ve Michelle Walker, Zak Foster gibi sanatçılar tarafından kullanılan bu teknikler, çağdaş sanat alanında yorgan sanatını önemli bir konuma getirmiştir (URL-1). Günümüzde, tekstil malzemeleri kullanarak çalışmalar yapan tekstil sanatçıların yanı sıra, farklı alanlardan sanatçıların da olduğu bilinmektedir. Ayrıca bu uygulama 1960'lı yıllarda moda endüstrisi tarafından "hippie" kültürü ile ilişkilendirilen bir moda tarafından benimsenmiştir. Çağdaş yorgan sanatı tekniklerini kullanan moda tasarımcıları, işleme, baskı, boyama, yorganlama, kırkyama, applike gibi teknikleri bir arada kullanarak tasarımlar gerçekleştirmektedir.

Resim 7: "Bed" Robert Rauschenberg, 1955 (Rauschenberg, 1976).

Yorganlama Tekniği ile Üretilen Giysi Örnekleri

Ba&sh markasının 2023 yılı Sonbahar/Kış sezonuna ait Resim 8'de yer alan ceketinde iki kumaş arasına ince bir dolgu malzemesi yerleştirilerek oluşturulan düz bir zemin dikkat çekmektedir. Tasarım, ceketin rengine uygun ipliklerle yapılan boyuna dikişler sayesinde bir yorganlama tekniğiyle üretilmiştir. Bu teknik, Osmanlı kaftanlarında (Bk. Resim 4) soğuktan korunmak amacıyla kullanılan yöntemle benzerlik göstermektedir. Tasarımda teknik, düz bir zemin üzerinde belirli alanlara yerleştirilen renk detaylarıyla desteklenerek güçlü bir anlatım sunmuş ve dokusal ile estetik bir etki yaratmıştır. Bu renk vurguları, cekete hem dinamik bir görünüm

kazandırmış hem de tasarımın genel kompozisyonunu daha dikkat çekici hale getirmiştir.

MM6 Maison Margiela, Huishan Zhang ve Peter Pilotto'nun 2018 yılı Sonbahar/Kış sezonuna ait yorganlama tekniğiyle üretilen dış giyim örnekleri incelendiğinde, tasarımların canlı ve parlak kumaş renkleriyle, dikkat çeken formlarının ön planda olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, tasarımlardaki geometrik şekiller, kare motifler ve paralel dikişlerle oluşturulan kapitone dikiş, yüzeyde üç boyutlu bir etki ve dokusal bir görünüm yaratmıştır. Uygulanan teknik, tasarımların güçlü bir etki yaratmasına, izleyicinin dikkatini çekmesine ve tasarımların daha vurucu bir şekilde öne çıkmasına katkı sağlamaktadır. Dokusal ve görsel zenginlik, tasarımların çağdaş ve yenilikçi bir anlayışla yorumlanmasını mümkün kılmıştır (Bk. Resim 9).

Resim 8: Ba&sh, Sonbahar/Kış 2023 (URL-4).

Cecilie Bahnsen 2018 yılı Sonbahar/Kış sezonuna *ait* tüm koleksiyon parçaları yorganlama ve geometrik kapitone tekniğiyle üretilmiştir. Tasarımlarda parlak saten kumaşlar tercih edildiği görülmektedir. Tasarımlarda renk olarak ise pastel tonlarda kullanılan pembe ve kırık beyaz gibi renklerin kullanımı ve tekniğin kullanımında oluşturulan desenler izleyici üzerinde estetik bir etki bırakmaktadır. Teknik, rölyef etkisiyle kumaş üzerinde belirginlik oluşturarak tasarımın dokusal etkisini ön plana çıkartmaktadır (Bk. Resim 10).

Resim 9: (soldan sağa) MM6 Maison Margiela, Huishan Zhang, Peter Pilotto, *Sonbahar-Kış, 2018, Londra Moda Haftası* (URL-4).

Yorganlama tekniğiyle oluşturulan kıyafetler, kabarık ve dolgun bir yüzey yapısına sahiptir. Bu özellik, kıyafetlere hacimli bir görünüm kazandırırken aynı zamanda vücudu sıcak tutma işlevi de sağlamaktadır. Dolgu malzemesi sayesinde, bu teknikle üretilen kıyafetler iyi bir yalıtım özelliği sunmaktadır. Genellikle dolgu malzemesi olarak yapay elyaf tercih edildiğinden, kıyafetler hafif ve esnek bir yapıya sahip olmaktadır. Bu durum, giyen kişiye hareket özgürlüğü tanımakta ve tasarımlara işlevsellik kazandırmaktadır. Bu teknikle üretilen kıyafetlerin yüzeyindeki desenler, kıyafetlere görsel bir çekicilik katmaktadır. Bu desenler, genellikle kapitone örneklerinde olduğu gibi geometrik şekiller, çiçek motifleri ya da düz boyuna çizgiler şeklinde çeşitlilik göstermektedir. Bu teknik, yalnızca tasarımın görselliğini artırmakla kalmayıp farklı stil ve giyim parçalarında da uygulanabilmektedir. Ceketler, montlar, elbiseler, etekler ve hatta ayakkabılar gibi geniş bir ürün yelpazesinde kullanılmaktadır. Bu teknikle üretilen kıyafetler, kullanıcılarda şık görünmesinin yanı sıra sıcaklık ve konfor sunmaktadır.

Resim 10: Cecilie Bahnsen, *Sonbahar/Kış*, 2018, Kopenhag (URL-5).

Kırkyama Tekniği ile Üretilen Giysi Örnekleri

Fransız moda evi Dior'un 2018 Sonbahar/Kış sezonuna ait tasarımları incelendiğinde, kırkyama tekniğinin koleksiyonda yoğun bir şekilde kullanıldığı incelenmektedir (Bk. Resim 11). Tasarımlar, farklı doku ve renklerdeki parçaların bir araya gelmesiyle oluşturulmuş, bu parçaların birleşimi dokusal bir zenginlik ve görsel bir bütünlük sağlamıştır. Farklı formlarda kesilen kumaş parçaları, görsel etkiyi artıran çeşitli dikiş teknikleriyle birleştirilmiştir. Geleneksel kırkyama tekniğine sadık kalınarak hazırlanan bu tasarımlar, modern bir bakış açısıyla yeniden yorumlanmış ve günümüz modasına uyarlanmıştır. Bu teknik hem nostaljik hem de çağdaş bir yorum katarak, zamansız bir tasarım olmasına katkı sağlamıştır.

Calvin Klein'ın 2018 Sonbahar/Kış koleksiyonunda yer alan tasarımda, kırkyama tekniğiyle modern bir yorgan tasarımı yaratılmıştır (Bk. Resim 12). Dior örneğindeki küçük parçalı kırkyama formlarının aksine, bu tasarımda daha büyük ve belirgin formlar tercih edilmiştir. Tasarımın

dört bir yanında çizgisel formların tekrar ettiği, bu tekrarların ise tasarıma ritmik bir denge kazandırdığı görülmektedir. Tasarımda merkezde yer alan geleneksel "Madalyon stili" yaklaşımı yeniden yorumlanmıştır. Bu güncel uyarılama, hem geleneksel kırkyama mirasına bir gönderme yapmakta hem de çağdaş bir bakış açısı sunmaktadır. Tasarım, farklı renk kullanımları ve çizgi kalınlıklarıyla desteklenmiş, bu unsurlar izleyicinin görsel algısında bir bütünlük yaratmıştır. Çizgi ve renk arasındaki kontrast, tasarımı hem dinamik hem de görsel olarak çarpıcı bir hale getirmiştir.

Resim 11: Dior, Sonbahar/Kış 2018 (URL-6).

İngiliz Alexander McQueen markasının 2020 yılı Sonbahar/Kış Kadın koleksiyonu incelendiğinde, kırkyama tekniğiyle tasarlanmış görsel açıdan dikkat çekici parçalar olduğu görülmektedir. Tasarımlar, izleyiciye farklı renk ve formlardaki parçaların bir araya gelerek bir bütünlük oluşturduğu bir kompozisyon sunmaktadır. Bu parçalar geleneksel kırkyama teknikleriyle birleştirilmek yerine, dijital olarak birleştirilen ve bu şekilde üretilmiş kumaşların kullanılmasıyla tasarlanmıştır. Bu yaklaşım, tasarımlarda hem geleneksel el işçiliğini anımsatan nostaljik bir tarz yaratmış hem de çağdaş bir estetik sunmuştur. Geometrik desenlerin güçlü kontrastlarla birleştirilmesi ve düzenlenişindeki modern dokunuş, tasarımlara dinamik bir hareketlilik kazandırmıştır. Ayrıca farklı ölçeklerde ve yönlerde kullanılan formlar, tasarımlara üç boyutlu bir algı katarak izleyicinin görsel algısını zenginleştirmiştir. Yaratılan bu dijital etki, geleneksel kırkyama mirasına gönderme yaparken, modern teknoloji ve tasarımın birleştiği noktada güçlü bir moda ifadesi sunmaktadır.

Resim 12: Calvin Klein, Sonbahar/Kış, 2018 (URL-7)

Teknik, tasarımlara hem nostaljik hem de estetik bir görünüm kazandırmaktadır. Özellikle 1960'lı yıllarda kullanılan "hippie" modasından esinlenen ve "vintage" bir tarz sunan teknik, geçmişten gelen dokunuşlarla günümüz modasında kendine yer bulmaktadır. Bu teknikle tasarlanan kıyafetler, bir ifade biçimi olarak bireyselliği ve farklılığı öne çıkaran tasarımlar sunmaktadır. Teknik, günlük giyimden özel etkinliklerde kullanılan parçalara kadar geniş bir kullanım alanına sahiptir.

Resim 13: Alexander McQueen Sonbahar/Kış 2020, Kadın Koleksiyonu (URL-8).

Aplike Tekniği ile Üretilen Giysi Örnekleri

Valentino markasının 2015 yılı İlkbahar/Yaz koleksiyonunda, aplike tekniğiyle tasarlanmış parçalara yer verilmiştir. Bu teknikle, zemin üzerine üst üste yerleştirilen kumaşlar, yeni formlar ve desenler oluşturarak iki boyutlu yüzeylere hafif bir şekilde rölyef etkisi kazandırmıştır. Teknik, yüzeyde yalnızca boyut etkisi yaratmakla kalmayıp, aynı zamanda kullanılan renk seçimleriyle bu boyutları daha belirgin hale getirmiştir. Renklerin uyumu ve kontrastı, izleyiciye bu teknikle daha net bir şekilde aktarmıştır (Bk. Resim 14).

Moschino markasına ait 2022 yılı İlkbahar/Yaz koleksiyonunda aplike tekniğiyle üretilmiş tasarımlarda (Bk. Resim. 15) farklı desen ve renkteki formların kumaş yüzeyinin farklı yerlerine yerleştirilerek farklı desenler oluşturması planlandığı görülmektedir. Yüzeylerin dolgu malzemesiyle desteklenmesi, kıyafetlerde rölyef etkisi yaratmıştır.

Resim 14: Valentino, İlkbahar/Yaz, 2015 (URL-9).

Benzer bir şekilde, Leutton Postle'in 2012 Sonbahar/Kış koleksiyonunda teknik tamamen sanatsal bir ifade aracı olarak ele almıştır. Parlak yüzeylerin ve pastel tonların bir arada kullanıldığı bu koleksiyon, mozaik benzeri bir görünüm sunmaktadır. Katmanlı kumaş parçalarının farklı renk ve dokularla birleştirilmesi, giysilere hareketlilik kazandırmıştır. Her iki markaya ait tasarımlarda dolgu malzemesi aracılığıyla yüzeyde oluşturulan aplike ile desenlere rölyef etkisi vermiştir. Moschino'nun tasarıma enerjik yaklaşımı ile Leutton Postle'in sofistike yorumu, geleneksel teknikleri modern bir perspektifle yeniden yorumlamış ve çağdaş moda anlayışına önemli katkıda bulunmuştur.

Resim 15: Moschino, İlkbahar/Yaz, 2022 (URL-10).

Tekniğin uygulama sürecinde desen ve renklerin uyumlu bir şekilde düzenlenmesi, kıyafetlerin estetik etkisini artırmaktadır. Özellikle farklı kontrastların kullanımı, yüzeyde dikkat çekici bir görsel kompozisyon oluşturulmasına katkıda bulunmaktadır. İncelenen tasarımlar, aplike tekniğinin kıyafetlere dekoratif detaylar eklenmesi açısından tasarımcılar tarafından etkili bir araç olarak kullanıldığını göstermektedir. Teknik, tasarımın estetik özelliklerini vurgularken, aynı zamanda kıyafetlerin karakterini belirginleştiren bir süsleme yöntemi olarak değerlendirilebilir. Sonuç olarak, bu teknik geleneksel bir el işçiliği yöntemi olmasına karşın, modern tasarım süreçlerinde hem estetik hem de işlevsel bir rol üstlenmektedir. Kıyafetlere renk, desen ve boyut katarak, farklı bir tarz ve karakter oluşturduğu görülmektedir.

Resim 16: Leutton And Postle , Sonbahar/Kış, 2012, İngiltere (URL-11).

Sonuç

Kültür, bir toplumun değerlerinin ve öğretilerinin nesiller boyunca aktarılmasının toplamıdır. Toplumların sahip olduğu bu değerler, günümüz ve gelecek kuşaklar için korunması gereken bir miras niteliği taşımaktadır. Yorgan gibi geleneksel tekstil sanatları, sadece estetik birer uygulama değil, aynı zamanda toplumun kimliğini, değerlerini ve kültürel zenginliğini yansıtan önemli miras öğeleridir. Bu mirasın korunarak gelecek kuşaklara aktarılması, kültürel çeşitliliğin devamlılığı açısından büyük önem taşımaktadır.

Günümüzde yorgan sanatı, gelenekselin modernle buluştuğu yaratıcı tasarımların ortaya çıkmasında önemli bir araçtır. Bu sanat, çağdaş moda tasarımında yalnızca geleneksel bir yöntem olarak değil, aynı zamanda sanatsal ve yenilikçi bir ifade biçimi olarak kullanılmaktadır. Geleneksel dokuma ve dikiş tekniklerinin çağdaş tasarımla birleştiği bu uygulamalar, kültürel mirasın değerini korurken, tasarım dünyasına yeni bir perspektif kazandırmaktadır.

Yapılan analizler, moda tasarımcılarının geleneksel tekniklerin farkında olduklarını ancak bu teknikleri kendi özgün kompozisyonlarında yeniden yorumladıklarını göstermektedir. Yorgan sanatı malzeme seçimi, renk, doku, motif ve kompozisyon açısından zengin bir miras aktarımı yaparak çağdaş moda tasarımında kendine geniş bir yer bulmaktadır.

Sonuç olarak, yorgan sanatının farklı sanat disiplinleriyle kurduğu etkileşim ve çağdaş yorumlarla, giyim tasarımında çok yönlü bir ifade dili sunduğu tespit edilmiştir. Bu sanat, geleneksel ve modernin bir araya geldiği yaratıcı tasarımlarla, kültürel mirasın günümüz tasarım dünyasında yaşatılmasına katkıda bulunmaya devam etmektedir.

KAYNAKÇA

Yazılı Kaynaklar

- Audin, H. (2013). *Patchwork and quilting britain*. UK: Shire Library.
- Colby, A. (1971). *Quilting, Charles Scribner's sons*. New York: Charles Scribner's Sons.
- Dıvrak, (2010). *Klasik dönem Osmanlı çadır süslemelerinden kıvrırma, oturtma, çırpma (aplike) tekniğinin günümüz gereksinimlerine uyarlama önerileri*. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Diyarbakirli, N. (1972). *Hun sanatı*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Kültür Yayınları.
- Duman, M. (2007). *Geleneksel Türk yorgancılık sanatı*. İstanbul: Heyamola Yayınları.
- Erkmen, G. (1986). *İstanbul ili yorgancı esnafının sosyo-ekonomik kültürel özellikleri alan araştırması*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınlanmamış Bitirme Ödevi.
- Ertalay, Z., S. (2013). *Türklerde geleneksel yorgancılık sanatı ve günümüzde İstanbul'daki durumu*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Eyüboğlu, İ. Z. (1991). *Türk dilinin etimoloji sözlüğü*. İstanbul: Sosyal Yayınları.
- Fall, C. (2006). *Quilting for dummies*. 2nd ed., Notions-In Network.
- Gülensoy, B. (1995). Türklerde (yorgan) Konya'da (yorgancılık) ve yorgan motifleri. *Türk Kültürü Dergisi*, XXXII (391), 695-704.
- Gümüşer, T. (2018). Kaybolmaya yüz tutmuş geleneksel Türk yorgancılığının analizi: Tire ilçesi örneği. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 6(15), 229-237.
- Gwinner, S. V. (1987). *The history of the patchwork quilt, origins, traditions and symbols of a textile art*. Pensilvanya: Schiffer Publishing Ltd.
- Hall, C. A.- Kretsinger, R. G. (2015). *The Romance of the patchwork quilt in America in three parts: history and quilt patches- quilts, antique and modern –quilting and quilting designs*. Columbia: Wellhausen Press.
- Hultgren, S. (1994). *Introduction to quilting 101: The basics*. UK: EZ International.
- İmer, Z. (2001). *Geleneksel el sanatlarımızdan kırkpare/parça birleştirme (patchwork)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kaya, F. – Ergenekon, C. (1992) Yorgan sanatı. *Kültür ve Sanat Dergisi*, 13, 33-37.
- Köksal, A. (2015). Yorgan sanatı. *Sanat Çevresi Dergisi*, 85, 12.
- Lam, E. (2013). *Arts & lifestyle: quilting project referans book*. Canada: Saskatchewan.
- Ok, M. (2015). Tasarım ve süsleme öğeleriyle topkapı sarayı padişah kaftanları. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 8(16), 70-85.
- Ögel, B. (1985). *Türk kültür tarihine giriş*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Öngen, A., G. (2016). Geleneksel tekstil teknikleri ışığında günümüzün giyilebilir sanat algısı. *İdil Dergisi*, 5 (24), 1240-1242.
- Yardımcı, N. (2008). *Ankara el işi yorganları üzerine bir araştırma*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Elektronik Kaynaklar

- URL-1 <https://www.vam.ac.uk/articles/an-introduction-to-quilting-and-patchwork> (Erişim: 27.01.2023).
- URL-2 Breneman, J., A. (2003). America's quilting history. <http://www.womenfolk.com/historyofquilts/> (Erişim: 29.11.2016).
- URL-3 <https://www.vam.ac.uk/collections/quilting-and-patchwork> (Erişim: 18.03.2023).
- URL-4 <https://www.dnaindia.com/lifestyle/report-quilting-in-spotlight-2587934> (Erişim: 01.04.2023).
- URL-5 <https://www.thecuttingclass.com/sumptuous-quilting-at-cecilie-bahnsen-aw18/> (Erişim: 29.12.2022).
- URL-6 <https://www.standard.co.uk/insider/fashion/rainbows-are-ruling-the-runway-at-fashion-week-aw18-a3776996.html>. (Erişim: 29.12.2022).
- URL-7 <https://fashionista.com/2018/07/quilting-fabric-material-fashion-trend-2018>.(Erişim: 01.04.2023).
- URL-8 <https://vogue.com.tr/haber-moda/alexander-mcqueen-ile-patchwork-teknigi-uzerine>. (Erişim: 01.04.2023).
- URL-9 <https://www.vogue.com/article/valentines-day-inspired-runway-fashion>. (Erişim: 18.03.2023).
- URL-10 <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2022-ready-to-wear/moschino/slideshow/collection>. (Erişim: 18.03.2023).
- URL-11 <https://www.dezeen.com/2012/05/17/designed-in-hackney-leutton-postle-aw12-collection/>. (Erişim: 20.03.2023).
- URL-12 <https://www.baltimoresun.com/1993/05/09/quiltings-story-started-with-the-pharaohs/>Solis-Cohen, Lita; Solis-Cohen, Sally (9 May 1993). "Quilting's story started with the pharaohs". The Baltimore Sun. (Erişim: 20.09.2024).

Extended Summary

Quilting is a traditional textile art that has carried both functional and aesthetic significance across various cultures for centuries. This technique, crafted using valuable fabrics such as silk and satin, with filling materials like cotton and wool, was historically produced entirely by hand. Quilting, applied to fabric surfaces, has found a place in the traditional crafts of nearly every culture. Over time, many handicrafts have lost their value due to various external factors, with some disappearing entirely. However, certain crafts have endured through adaptation to modern production techniques. Traditional textile arts have been rediscovered under the concept of fiber art and are actively used today. Technological advancements, new fiber types, printing techniques, and progress in art and design have significantly influenced textile and fashion design. Since the late 19th century, some handicraft techniques, once regarded as lower forms of art, were revitalized through the Arts and Crafts Movement, leading to their reclassification as art in the 20th century. Notably, Robert Rauschenberg's 1955 work *Bed* marked the first instance of quilting being acknowledged as a contemporary art form. Today, quilting has transcended its traditional role and has been integrated into contemporary art and fashion design.

This study aims to examine how quilting techniques are applied in 21st-century contemporary fashion design and to highlight their contributions to modern garment creation. The research seeks to answer the following questions:

How have quilting techniques been used throughout history?

How are these techniques reinterpreted in contemporary art and fashion design?

How are quilting, patchwork, and appliqué techniques applied in fashion design?

Using a descriptive case analysis method, the study explores the historical development of quilting, its relationship with contemporary art, and its reflections on fashion design. A literature review was conducted to identify designers and brands that incorporate quilting techniques into modern fashion design. The study analyzes how quilting has been adapted to garment design and examines how contemporary fashion brands employ these techniques. In this context, quilting techniques have been classified, and their application in garments has been visually supported and explained.

Quilting is utilized in fashion design through techniques such as quilting, patchwork, and appliqué. The quilting technique involves adding volume to fabric surfaces using stitch patterns and filling materials. Patchwork, on the other hand, brings together different fabric pieces to create a visual composition. Appliqué adds decorative elements by attaching different fabric patterns to the surface. Fashion designers employ these techniques in both traditional and modern ways to create original and innovative designs.

The study presents examples of how major global fashion brands integrate quilting techniques into their designs. Brands such as Ba&sh, MM6 Maison Margiela, Huishan Zhang, Peter Pilotto, Cecilie Bahnsen, Dior, Calvin Klein, Alexander McQueen, Valentino, and Moschino combine traditional quilting with modern fashion concepts, bringing cultural heritage into the contemporary design landscape. Notably, garments such as coats, jackets, and dresses produced with quilting techniques stand out for their aesthetic appeal and functionality. Patchwork allows for the creation of unique designs by merging different colors and textures, while appliqué adds an artistic and decorative dimension to garments.

Traditional handicrafts have been a significant part of cultural identity for centuries and are among the values that reflect societies' artistic understanding. Culture is the sum of a society's values and teachings, passed down through generations. These values constitute a heritage that must be preserved for present and future generations. Traditional textile arts like quilting are not merely aesthetic applications but also significant cultural elements reflecting a society's identity, values, and artistic richness. Preserving this heritage and passing it on to future generations is crucial for maintaining cultural diversity.

However, with the Industrial Revolution and the transition to mass production, many forms of craftsmanship requiring manual labor have been forgotten. Quilting is one of the traditional textile applications affected by this process. The original patterns and techniques created through handcrafting have been overshadowed by technological advancements, putting the sustainability of this art form at risk.

This study is conducted to determine the place of quilting in contemporary fashion design and to reveal how this traditional art has transformed in the modern world. In the rapidly changing dynamics of the fashion industry, understanding how traditional techniques are applied is of great importance for both designers and the academic community. This research is essential in demonstrating how quilting is being reshaped in contemporary fashion, preserving cultural heritage, contributing to sustainable design approaches, and understanding how traditional techniques are valued in the fashion world.

In conclusion, quilting is an important cultural heritage that preserves traditional craftsmanship while being adapted to contemporary fashion design. The study findings demonstrate that quilting continues to exist in contemporary fashion as both a visual and cultural element. The fusion of traditional and modern techniques contributes to the creation of unique garment designs and repositions quilting as a contemporary art form. Fashion designers leverage the material, color, texture, and pattern diversity offered by quilting to develop new modes of expression in contemporary fashion while incorporating these techniques into sustainable fashion practices. Thus, quilting goes beyond being a nostalgic element, playing a crucial role in preserving cultural heritage and ensuring its continued relevance in today's fashion industry.

“İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etiği Komitesi’nin (COPE) Davranış Kuralları” çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of “Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)”:

Etik Kurul Belgesi/Ethics Committee Approval: Makale, Etik Kurul Belgesi gerektirmemektedir. / *Article does not require an Ethics Committee Approval.*

Çıkar Çatışması Beyanı/Declaration of Conflicting Interests: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarların potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / *There is no potential conflict of interest for the authors regarding the research, authorship or publication of this article.*